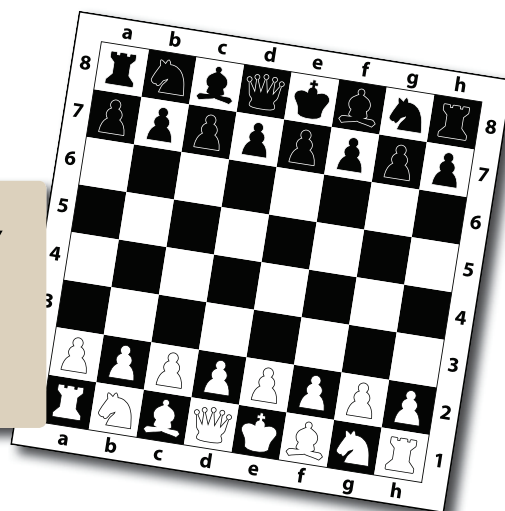

ŠACHY

*Sport, při němž
mohou děti
porážet své rodiče*

FINANČNÍ NÁKLADY NA ŠACHY

Klubové příspěvky (za rok):	600 - 1 000 Kč
Startovné:	cca 50 Kč
Šachovnice:	cca 500 Kč
Šachové tábory (za týden):	do 3 500 Kč
Šachové programy (zdarma na internetu):	0 Kč

ČASOVÁ NÁROČNOST ŠACHŮ

Šachový trénink:	1x-2x týdně
Domácí příprava:	dle ambicí a potřeby každého hráče (min. 5 hodin týdně)
Šachové turnaje:	dle ambicí a chuti každého hráče (klidně i každý víkend)

Indická moudrost praví: »Šachy jsou moře, ve kterém může moucha pít a slon plavat«. Mistr světa Michail Botvinnik k tomu připojuje, že šachy jsou v první řadě hrou, ale když je lidé hrají dlouhá století, dostávají charakter umění. A americký šampion modré planety Robert James Fischer zase prohlásil: „Těžko definovat něco, co představuje život, protože šachy jsou jako sám život.“ Inu, přesně takové šachy opravdu jsou: každému přinášejí něco jiného.

Pro někoho jsou zábavou, pro jiného sportem, pro dalšího vášní a pro někoho znamenají vědu. Podle poměrně rozšířeného názoru činí šachy děti chytřejšími. Ať už se s tím ztotožníme či nikoli, faktem je, že existuje jen málo činností (pokud vůbec nějaké takové jsou), při nichž mohou děti porážet své rodiče.

UZLÍČKŮV VOLNÝ ČAS ZAČÍNÁME S ŠACHY

TROCHA HISTORIE

Šachy jsou nejstarší hra světa a prý je vynalezl moudrý učenec z Indie před dvěma tisíci lety. Nejznámější pohádkou o počátcích šachu je ta o Sissovi ben Dahiropi: Mladý král Šahram nevládl národu spravedlivě. Učený Sissa ben Dahir vymyslel šachovou hru a na ní králi ukázal, že se bez lidu nemůže obejít. „Však vidíte, vaše veličenstvo,“ řekl králi, „že i takový malý pěšec může rozhodnout o vítězství. A ten pěšec, to jsme my, obyčejný prostý lid, a proto s námi musíte počítat.“ Král se této hře naučil a vzal si z ní ponaučení. Pak se Sissy ben Dahira zeptal, jakou odměnu si přeje za svůj vynález. Učenec odpověděl, že má skromné přání - aby mu král dal na první pole šachovnice jedno zrnko pšenice, na druhé dvě zrnka, na třetí čtyři, na další osm, šestnáct a tak dále vždy dvojnásobek na všech 64 polí. Král ocenil jeho skromnost, ale odměna se mu zdála malá. Avšak učenec trval na svém. Sběrači pšenice proto odešli na čtyři strany prostorné indické země, načež králi došla nečekaná zpráva: V celé Indii není tolik pšeničných zrn, abyste mohl uspokojit přání Sissy ben Dahira. „To není možné,“ rozzlobil se král, ale když mu učenci vysvětlili, že zrn by bylo potřeba $2^{64} - 1 = 18.446.744.073.709.551.615$ (přes 18 triliónů zrn), uvěřil. Matematicové zjistili, že by k tomu bylo třeba tolik obilí, kolik by se ho za deset let vypěstovalo na celém povrchu zeměkoule, počítaje v to i moře.

Tolik legenda - skutečnost však byla poněkud jiná. Hra podobná dnešnímu šachu vznikla asi v 6. století n. l. v Indii (tzv. čaturanga). Přes Persii a Arábii (kde vznikla složitější forma hry tzv. šatranž) pronikla do Evropy a postupně se rozšířila do celého světa. Její pravidla se měnila a zdokonalovala až k dnešní podobě.

? Jak to vidí
předseda komise mládeže

**Zdeněk
Fiala**

**„ZAČÁTKY UŽ
V MATEŘSKÝCH
ŠKOLKÁCH“**

Děti mohou začít se šachy už v tom nejnižším věku.

„Záleží na tom, jestli rodiče jsou sami šachově vzděláni, nebo zda pouze vědí, jak se tahají figurky. Pokud nás ale budou zájmat jen základní tahy a postavení, obvykle se uvádí pro začátky s hrou věk kolem tří až čtyř let, protože naprosté základy šachu, to znamená tahy figurami, jednoduché maty a podobně, nejsou složité ani pro tak nízký věk,“ přiblížil na úvod Zdeněk Fiala, předseda

komise mládeže Šachového svazu České republiky (ŠSČR).

V posledních letech se děti učí šachové základy už v mateřských školkách.

„Když jsme loni uspořádali pro děti v mateřských školkách ve Světlé nad Sázavou »Malou školičku šachu«, našli jsme řadu takových, které hra velice zaujala. Dokonce jsme objevili i dva malé kluky, které natolik oslovila, že se celé prázdniny těšili do školy na šachový kroužek,“ pochlubil se.

SOUTĚŽE PRO DĚTI

V šachu se pořádají soutěže jednotlivců i družstev, a to mistrovské a nemistrovské (organizované jednotlivými kluby).

„Mistrovské soutěže jednotlivců se hraje ve věkových kategoriích do 8, 10, 12, 14 a 16 let. Zvláště se vyhodnocují kategorie chlapců a zvláště kategorie dívek. Děti začínají přeborem šachového kroužku či klubu. Struktura soutěží pokračuje okresními přebory

UZLÍČKŮV VOLNÝ ČAS ZAČÍNÁME S ŠACHY

a krajskými přebory, na které navazuje mistrovství Čech a mistrovství Moravy a Slezska. Ti úplně nejlepší postoupí na mistrovství České republiky a absolutní elita pak na evropský či světový šampionát," popsal Fiala.

Struktura soutěží družstev je rovněž členěna dle věku hráčů. Družstva mladších a starších žáků bojují v krajských přeborech o postup na mistrovství České republiky, které se organizuje jako jednorázová soutěž během jednoho víkendu. Celky jsou vždy šestičlenné a musí v nich být alespoň jedna dívka a jeden mladší žák. Počínaje kategorií dorostenců je národní liga družstev již dlouhodobou soutěží. I zde však musí mít družstvo povinně alespoň jednu dívku a jednoho mladšího hráče.

„Protože děti, které něco umí, se rády ukazují ve své škole a rády ji reprezentují, pořádáme pro školní družstva »Přebor škol v šachu«,“ zmínil šéf komise mládeže. Podle něj je velkou výhodou šachu, že spodní hranice věku nebývá v soutěžích nijak omezena, takže děti a dorostenci mohou hrát i v soutěžích dospělých.

„Tím se jim dostává další dobré příležitosti k získávání zkušeností,“ dodal.

JAK SE POZNÁ TALENT?

ŠCČR se snaží, seč to jde, podporovat šachové talenty a starat se o jejich růst. Jenže - jak se vlastně pozná takový talent mezi desítkami či stovkami dětí?

„Talent je výrazem převážně dědičných dispozic, a to smyslových, pohybových a rozumových. Při analýze osobnosti mladé-

ho svěřence se nevyhneme nutnosti poznat všeobecné psychické předpoklady, k nimž patří: paměť, schopnost soustředění a předvídavosti, pozorovací schopnost, racionální, tvůrčí a rychlé myšlení, intuice a fantazie, vůle k vítězství, sebedůvěra a sebevědomí, rozhodnost, odvaha a ochota podstoupit rizika, samostatnost, vytrvalost a cílevědomost. Tyto psychické vlastnosti jsou pozitivním a rozhodujícím předpokladem vysoké výkonnosti. Naopak k negativním patří úzkostlivost, plachost, výrazná labilita a uzavřenost,“ podal Zdeněk Fiala vskutku vyčerpávající výčet. Neopomněl však dodat, že charakter mladého jedince se vyvíjí, mění a dotváří.

„Mimořádně důležitou složkou charakteru bývá psychická odolnost a chování jedince při velké zátěži, popřípadě v rizikových situacích. Součástí psychické odolnosti je emocionální stálost. Přiměřené emoce jsou potřebné ke správné motivaci při výcviku i před soutěží, příliš časté, stejně jako příliš silné vzrušení škodí. Žák, který se nechává svými city unášet, ztrácí koncentraci a objektivitu.“

I proto neexistuje jednoznačná odpověď na otázku, která se jinak nabízí - totiž: kolik času člověk musí věnovat šachům od nejnižšího věku, aby se v nich později stal mistrem či velmistrem.

„Existují určité metodické a zejména pedagogické postupy, ostatně jako v každé činnosti, kde se pracuje s dětmi. Důležité je nadání i trénink. U špičkových dětí pokládáme za nutné, aby trénovaly v průměru dvě hodiny denně. Pokud má dítě solidní talent, trenér-

*Pro úzkostné, plaché a nervově labilní děti
nejsou šachy zrovna ideálním koníčkem*

UZLÍČKŮV VOLNÝ ČAS ZAČÍNÁME S ŠACHY

ské vedení a je ochotno intenzivně pracovat, má reálnou možnost dosáhnout na nejvyšší úroveň. Stát se velmistrem však není nikterak snadné. Velmistr musí šachům věnovat velké množství času a stává se tedy šachovým profesionálem," upozornil Fiala s dodatkem, že nejlepší hráči světa věnují šachům až deset hodin denně.

„ŠACHY ZVYŠUJÍ IQ“

I kdyby dítě nedošlo až tak daleko, že by z něj byl nový Kasparov či Kramník, vždy se mu budou šachové základy hodit do života.

„Šachy jsou už dlouho považovány za pozoruhodný nástroj, který zlepšuje a rozvíjí naše rozumové dovednosti, soustředění, paměť, psychickou odolnost i analytické schopnosti. V USA provedli výzkum, který ukázal, že šachová hra může zvýšit inteligentní kvocient dětí," překvapil předseda komise mládeže.

„Tento výzkum potvrdil pozitivní vliv šachu na rozvoj dovedností potřebných ve škole pro učení a studium, na schopnost řešit matematické problémy i porozumět čtenému textu, na zvyšování sebedůvěry, trpělivosti, zlepšování logického a kritického myšlení, schopnost pozorovat a rozpoznávat vzory, analyzovat, dále na kreativitu, koncentraci, vytrvalost, sebekontrolu, sportovní chování, odpovědnost, respektování ostatních, na sebeúctu, schopnost vyrovnat se s frustrací a na celou řadu dalších vlivů, které je obtížné měřit, ale které mohou hrát svou roli v přístupu dětí k učení a vzdělávání, v jejich motivaci a schopnosti dosahovat úspěchu. Závěr výzkumu lze shrnout v jedné větě: Šachy dělají děti chytřejšími!“

Na druhou stranu je třeba mít na paměti, že se jedná o tzv. hypodynamický sport, takže se jeví jako nezbytné, aby dítě mělo nějaký další doplňkový koníček spojený s fyzickou činností.

„Vždy je potřeba několikahodinové sezení za šachovnicí kompenzovat pohybovou aktivitou. Na šachových turnajích tedy často vidíme, jak si jdou děti po partii zahrát fotbal či stolní tenis. Při delších turnajích dělají trenéři s dětmi výlety do přírody. Nesmíme také zapomínat, že pro výsledek v šachové partii je důležitá i fyzická připravenost hráče.“

? Jak to vidí trenér žáků

**Antonín
Ambrož**

„ŠACHY?
NÁCVIK PRO
ŽIVOT!“

Trenér mládeže TJ Bohemians Praha Antonín Ambrož tvrdí, že šachy stojí na pomezí sportu a umění. Z toho důvodu jsou nesmírně přínosnou činností pro všechny děti.

„Jednak je to účelné využití volného času a jednak nácvik vlastností a dovedností, které se každému hodí v běžném životě," konstatoval Ambrož. Podle něj se děti naučí soustředěnosti a kombinačním schopnostem, které se pak hodí i při studiu.

„Zejména v matematice a technických oborech. Dokážou se soustředit na nějaký problém a vybrat, co je za dané situace to nejlepší řešení," uvedl.

Užitečné je podle trenérova názoru i to, že se dítě naučí prohrávat a vyhrávat.

„Tohle nabízí každý sport. Ale v šachu přichází navíc ještě zvláštní duševní námaha. Špičkoví hráči končí partie velice vyčerpání, což sice není případ dětí, u nichž se volí především zábavná forma, ovšem i ti nejmenší

UZLÍČKŮV VOLNÝ ČAS ZAČÍNÁME S ŠACHY

se snaží soupeře převálcovat duševní činností," pravil Ambrož.

V jeho očích je ideální, když dítě začne chodit do šachového oddílu v šesti až sedmi letech.

„Ve velkých šachových centrech jsou pokusy i s předškolními dětmi. Nejsem proti, ale osobně mám zkušenosti, že v tomhle věku ještě dítě neudrží pozornost. Po pár minutách myslí na něco jiného a kouká jinam. Do první třídy je soustředěnost krátká, což neberte jako kritiku dětí, jde o přirozenou věc danou věkem, ale pro šachovou výuku to není ideální," domnívá se trenér.

Optimálním schématem je, když se děti s počátkem školní docházky přihlásí do šachového kroužku přímo na škole. Tam se naučí základy a mohou přejít do oddílů. Pokud by ovšem žádný kroužek nebyl k dispozici, nebývá v oddílech problém přijmout i takové dítě, které neumí ani základní tahy.

„Pod dobrým vedením se záhy naučí vše potřebné. Jen musí počítat s tím, že v tréninkové skupině vzniknou výkonnostní rozdíly, takže zpočátku bude hlavně prohrávat. Pak už záleží jen na něm, zda mu to vadí, nebo nikoli.“

*Ideální věk pro začínajícího šachistu
je mezi 6. a 7. rokem*

JAKO HODINA VE ŠKOLE

Když se řekne »trénink«, představí si všichni, jak se atleti dřou na ovále, jak fotbalisté nacvičují různé techniky kopu nebo tenisté údery přes síť. Jak ale vypadá takový šachový trénink?

„Je to něco podobného jako běžná hodina ve škole. Pro děti existují metodické postupy dané svazem a každý trenér, který prošel školením, by se podle nich měl řídit. K dispozici jsou podrobné tréninkové plány, v nichž se postupuje od jednoduchých věcí k nejsložitějším. Je to podobné jako v matematice, kde se žáci nejprve naučí, kolik je jedna plus jedna, a až zvládnou základní operace, mohou přejít na velkou násobilku,“ objasnil Ambrož.

Bohužel existují trenéři, kteří se metodickými postupy neřídí tak, jak by měli.

„Na dítěti je to pak vidět. Podle toho, jak hraje, okamžitě poznám, že neprošlo metodikou, a ještě než pochopilo jednodušší věci, učilo se těm složitějším,“ kritizoval. Jak se tedy má rodič vyvarovat toho, aby svěřil svou ratolest nequalifikovanému trenérovi?

„Doporučoval bych pátrat na internetu. Na svazových stránkách existuje sekce pro mládež a v ní se jasně pozná, které kluby jsou ve výchově talentů úspěšné. Právě v nich bude s velkou pravděpodobností o dítě dobře postaráno,“ řekl trenér Bohemians, který zároveň provozuje školní kroužek na pražském Žižkově.

UZLÍČKŮV VOLNÝ ČAS ZAČÍNÁME S ŠACHY

NEPOSUZUJTE PODLE ZNÁMEK!

Stejně jako je předpokladem úspěchu atleta rychlost a vytrvalost, fotbalisty míčová technika a judisty síla a obratnost, také šachisté mají určité vlastnosti, které je předurčují k dobrým výsledkům. Na prvním místě je třeba uvést inteligenci.

„Dítě by rozhodně mělo být chytré, ale pozor: neposuzoval bych to jen na základě známek ve škole. Znáám žáky, kteří procházeli výukou s trojkami, ale šachy hráli výborně. Hodně záleží na tom, co je baví. Jestli škola, nebo šachy,“ zamyslel se Ambrož.

Šachy nejsou oproti ostatním sportům výjimkou v tom smyslu, že by v nich nehrál roli talent. I zde je prvním krokem k budoucímu úspěchu.

„Když mám možnost vybírat si děti a vidím, jak na turnaji hrají, po chvíli zjistím, jaká je v nich míra talentu,“ ujistil trenér. Z vlastností talentovaného jedince, které tak dopodrobna rozebral Zdeněk Fiala, oceňují trenéři ze všech nejvíce jednu: když dítě chce vyhrávat.

„Jakmile je to vítězný typ, který nerad prohrává, porážky obřečí a naopak z vítězství se umí naplno radovat, má všechny předpoklady úspěchu. Člověk pozná, že z takového dítěte může něco být. Oproti jiným jeho vrstevníkům, které to ani v oddíle nebaví a víceméně je tam rodiče odložili. Tohle je absolutní extrém a takové dítě se jen těžko trénuje.“

ŠACHOVÉ POČÍTAČE

V některých sportech se trenéři takřka osypou, když slyší, že by děti měly tříštit svůj zá-

jem a věnovat se zároveň i jinému koníčku. V šachách se to rozumí samo sebou. A žádnou vědu z toho nikdo rozhodně nedělá.

„Prakticky všechny děti, co dělají šachy, souběžně chodí i do jiného kroužku. Ať je to fotbal, florbal nebo lední hokej. Snad jen u hokeje je to horší, protože se jedná stejně

jako v případě šachů o zimní sport. Poznal jsem spoustu zajímavých kluků, co vypadali dobře jako šachisté, ale protože měli čtyřikrát týdně trénink na ledě, nešlo to zvládnout obojí.“ Pravidelný šachový trénink postačí jednou až dvakrát týdně. Pokud by dítě výkonnostně převyšovalo ostatní, může si s trenérem domluvit individuální trénink.

„Na šachy není potřeba chodit čtyřikrát týdně. Bylo by to zbytečné. Trenér většinou děti nasměruje a ony se pak učí samostatností tím, že vypracovávají různé domácí úkoly,“ popsal Ambrož.

K optimální domácí přípravě přispívají i počítače. Na internetu jsou na příslušných serverech volně ke stažení šachové programy.

„Děti i dospělí díky nim mohou hrát turnaje a řešit různé úlohy. Mnohé programy s hráčem dokážou komunikovat i v češtině a funguje v nich rovněž trenér, který má kolikrát i vtipné poznámky. Pro dítě je to nesmírně zajímavé,“ zakončil.

UZLÍČKŮV VOLNÝ ČAS ZAČÍNÁME S ŠACHY

? Jak to vidí
mistryně republiky

Petra
Movsesjanová

„KONÍČEK
NA CELÝ ŽIVOT“

Petra Movsesjanová, ještě před pár lety nejlepší šachistka České republiky, by »královskou hru« doporučila z podobného důvodu jako Antonín Ambrož: děti se při hře učí soustředit na jednu jedinou věc.

„Šachy vás naučí trpělivosti, protože některé partie trvají dlouho. Zvyšují schopnost rychle se rozhodnout, protože někdy má člověk jenom pár vteřin a nějaký tah prostě zahrát musí,“ položila na misky vah dva zdánlivě kontrastní momenty. Šachy podle ní rozvíjejí logické myšlení, ale kromě těchto notoricky známých faktů našla ještě i jiná pozitiva.

„Na trénincích a turnajích je plno času bavit se s kamarády. Šachy se dají hrát, i když je člověk nemocný. Je to koníček na celý život, člověk na šachy nikdy není mladý ani starý. Pro děti může být zajímavé, že mohou porážet dospělé, třeba i svoje rodiče,“ našla ne-tradiční motivaci.

Nebránila by se ani tomu, kdyby se šachové figurky dostaly do rukou ještě mladším dětem, než o jakých mluvil Antonín Ambrož.

„Myslím, že šachy můžou být zajímavé pro lidi jakéhokoliv věku. Miminka a batolata si ráda hrají s figurkami jako s panáčky. Kolem dvou tří let se děti můžou naučit stavět základní pozici a pohyb věže. Aby to pro ně bylo zábavné, tak je možné je to učit »dětským« způsobem,“ řekla a odkázala na příslušný typ úloh, které mohou najít maminky na stránkách její šachové školy.

ŠACHOVÉ ÚLOHY
PRO DĚTI NAJDETE [ZDE...](#)

UZLÍČKŮV VOLNÝ ČAS ZAČÍNÁME S ŠACHY

Spolu s bývalým manželem Sergejem, nejlepším slovenským šachistou, ji vytvořila před cca pěti lety.

„Myšlenka naší šachové školy byla, aby se v ní mohl šachy učit každý, bez ohledu na šachovou výkonnost, a to co nejzajímavější formou. Chtěla jsem vytvořit ucelený systém výuky. Aby se v ní naučil hrát šachy i úplný začátečník, který neumí ani názvy figur. A aby se postupně učil víc a víc, bez nutnosti čtení knih a navštěvování kroužku. Cílem byla i tvorba on-line tréninkového prostředí vhodného pro šachové přednášky a trénink trenéra s žákem. Bohužel všechno zůstalo nedokončené. V posledních pěti letech se mi narodily tři děti a na šachovou školu nezbyl vůbec žádný čas,“ naznačila, že u ní zvítězily rodičovské povinnosti před těmi trenérskými.

I proto tvrdí, že ze strany rodiče je žádoucí, aby dítě nenechával svému osudu a nepřistupoval k němu jako k samorostu.

„Hlavně ať se dítěti věnuje. A už je jedno, jestli společně hrají šachy nebo cokoli jiného,“ zdůraznila.

„Pokud bych ale měla kromě šachů doporučit nějaké společenské hry, pak jsou to jakékoli, při nichž se děti naučí, že existují určitá pravidla, která je třeba dodržovat. Třeba dámu, nebo cokoli jiného.“

MUZIKANTI I FOTBALISTÉ...

Mezi úspěšnými šachisty se dají najít lidé ze zcela rozličných oborů. Nedá se tedy říci, že v královské hře vítězí pouze matematici, nebo naopak třeba filozofové.

„Mezi šachisty je hodně muzikantů, ale například i fotbalisti. Několik výborných hráčů jsou autisté,“ vypořezovala Movsesjanová.

Aby se ovšem člověk stal velmistrem, musí šachům obětovat spoustu času.

„Většina hráčů, kteří dosáhli na tento titul, věnovala šachu v dětství téměř všechn svůj čas - chodili do školy, hráli a trénovali, a na normální »hraní si« jim zbylo minimum času. Také jsem to tak měla,“ řekla třiatřicetiletá šachistka, která má na svém kontě mj.

UZLÍČKŮV VOLNÝ ČAS ZAČÍNÁME S ŠACHY

zlato z pásmového turnaje Mistrovství světa žen v Nadole 1995, na evropském šampionátu do 20 let o rok později skončila třetí a například v roce 1992 v německém Duisburgu brala čtvrté místo na MS do 16 let. Několik let vedla šachové kroužky pro děti na prvním stupni ZŠ.

„Hodinu jsem měla rozdělenou do tří částí,“ nechala nás nahlédnout »pod pokličku«.

„Asi polovinu doby děti hrály mezi sebou partie. Ve druhé půlce jsme se sesedli u jedné šachovnice a povídali si. Vždy jsem připravila určité téma (např. jak se dělá rošáda, jak získat figuru pomocí odtažného šachu, jak vyvíjet figury v zahájení a podobně), přehrávali jsme si to na šachovnici a povídali si o tom. Snažila jsem se do povídání i ukazování na šachovnici děti vtáhnout, většinou je to hodně bavilo. Také jsem jim připravovala hádanky na luštění. Bud' jsem je postavila na několika šachovnicích, nebo je dostaly vytištěné na papíře,“ popsala a dodala, že s tím, jak se děti zlepšují, ubývá na trénincích hraní partií a více se vysvětluje i povídá.

„Partie si dostatečně užijí na turnajích,“ vysvětlila.

NENUŤTE DĚTI!

Movsesjanová dlouho hledala odpověď na otázku, jaká možná negativa s sebou šachy přinášejí. A nakonec přiznala, že jí napadla jediná, a to ještě dost problematická, věc.

„Šachy podporují soutěživost. V poslední době se mi velice líbí montessori vzdělávání, v němž se učitelé snaží místo soutěživosti podporovat týmovou spolupráci. Myslím ale, že většině rodičů toto »negativum« nevadí, naopak že soutěživost podporují,“ upozornila několikanásobná mistryně republiky. A tak paradoxně negativní důsledky pro dítě můžou vyvolat právě rodiče samotní.

„Častou chybou bývá, že své ratolesti nutí do hraní šachu ne pro zábavu, ale pro výsledky. Pokud jsou děti úspěšné, tak uspokojují potřebu rodičů se prosadit. Dítě pak nehraje šachy kvůli sobě, ale kvůli rodičům. Jakmile tomu věnuje veškerý svůj čas, tak mu to může psychicky ublížit. Moje rada je - nechte děti hrát šachy tolik, kolik chtějí. Jestli chtějí chodit na kroužek, určitě jim to prospěje. Jestli chtějí každé dva týdny jet na turnaj, ať jedou. Ale prosím, nenuťte je mít několikrát v týdnu trénink, každý víkend turnaj, každý večer trénovat a zapomenout na jiné zájmy,“ vzkázala a přiznala, že mluví i tak trochu z vlastní zkušenosti.

„Takhle to má velká část dětí hrajících soutěže typu mistrovství republiky. Měla jsem to tak také a nemyslím si, že je to správné. Stejně většina takovýchto úspěšných dětí šachu v pubertě nechá...“

AUTOR: Petr Kojzar

FOTO: Autor, archiv Antonína Ambrože
a Šachového svazu České republiky

UZLÍČKŮV VOLNÝ ČAS ZAČÍNÁME S ŠACHY

NEJLEPŠÍ ČESKÝ ŠACHISTA

David Navara:

„Šachy jsem se učil z knížek“

Nechybělo mnoho a jeden z nejtalentovanějších českých šachistů všech dob, David Navara (nar. 27. března 1985), by se ke královské hře možná ani nedostal. Kdyby mu v šesti letech jeho babička nepřinesla šachovou knížku, do které se záhy začel, ale třeba průvodce modelářstvím nebo encyklopedii hudebních nástrojů, možná by kouzlu 64 polí ani nepropadl. Jenže se tak naštěstí stalo a Česká republika získala šachistu světové úrovně. Brzy začal porážet mnohem starší hráče a již ve čtrnácti letech získal titul mezinárodního mistra. V necelých sedmnácti už z něj byl velmistr a českou jedničkou se stal v červenci 2003, kdy se poprvé dostal do první stovky světového žebříčku. V něm nejvýše vyšplhal na třinácté místo (v říjnu 2006), později sice přišel pokles, daný mj. náročností studia logiky na Filozofické fakultě UK, ale Navara by se už brzy měl stát profesionálním šachistou a věnovat se jen a jen hře, která mu jde ze všeho nejlépe.

Šachy jste začal hrát na základě samostudia. Dělal jste jako malý i nějaké jiné sporty či další koníčky?

Jiným sportům jsem se nevěnoval, tam je odpověď jednoznačná. Co se týče dalších koníčků, ty určité byly, ale vždycky mi vydržely jen určitou dobu, a pak přešly. Jako dítě jsem se například učil hrát na flétnu. Přestal jsem někdy před deseti lety, ale ještě jsem nezapomněl všechno. Jen je vidět, že mi chybí praxe.

Mimochodem - knihu jste dostal od babičky v šesti letech. To znamená, že jste uměl číst už před začátkem školní docházky?

Myslím, že ano. Uměl jsem číst i počítat, ale jak dobře, to si pochopitelně nepamatuji. Prý jsem vykazoval nějaký matematický talent, ovšem ten v průběhu školní docházky postupně mizel.

UZLÍČKŮV VOLNÝ ČAS ZAČÍNÁME S ŠACHY

Účastnil jste se nějakých Pythagoriád a podobných matematických soutěží?

Jednou jsem se prosadil v Matematickém klokanovi, mám diplom z Pythagoriády a poměrně slušného výsledku jsem v jednom případě dosáhl i na střední škole na matematické olympiádě. Na jednoduché operace jsem opravdu asi talent měl, ale přechod ke složitějším úlohám jsem příliš nezvládl. Tyhle problémy se u mě projevují i teď, když studuji logiku na vysoké škole.

Kolik času jste věnoval na základní škole šachům?

To je těžké spočítat. Dnes trénuji více, ale na druhou stranu tehdy mě šachy opravdu ba-

David Navara přiznává, že je velmi nesnadné dělit čas mezi školu a šachy. Škola prý někdy pokulhává.

vily a přečetl jsem i velmi mnoho šachových knížek. Když jsem chodil do kroužku na Bohemce, upozornil jsem na sebe tím, že mi byla dopředu známá řada partií, které trenér ukazoval. Jenže jakmile se mi pak dařilo řešit úplně nový a neznámý problém, lidé to přičítali tomu, že už úlohu znám z knížky...

Neměli Vás kluci na základní škole tak trochu za podivína, když jste tolik času trávil nad šachovnicí?

Možná ano, ale neměl jsem s nimi žádné velké problémy. Asi jsem byl trochu zvláštní dítě, hlavně dost introvertní. Do určité míry mi tenhle rys povahy vydržel dodnes, i když zdaleka ne tolik.

Introvertnost je pro šachistu dobrá vlastnost, nebo se mýlím?

Také jsem si to dlouho myslel, ale nedávno jsem zase četl, že tomu tak být nemusí. Jedna studentka prováděla výzkum, při kterém zkoumala hodně šachistů a šachistek - sice ne vrcholových, ovšem to je asi jedno - a neprokázala mezi nimi výrazný sklon ani k extroverzi, ani k introverzi.

Bylo pro Vás motivací, když o Vás odmalička všichni mluvili jako o největším českém talentu? Hnalo Vás tohle vědomí kupředu?

O tom, že jsem talent, se opravdu mluvilo, i když ne úplně odmalička, ale asi od osmi let. Rozhodně však nesouhlasím s tím, že bych byl největším. Ti opravdu nejtalentovanější lidé chodí mezi námi, a buďto s šachy vůbec nezačali nebo se jim věnovali chvíli a pak přešli k něčemu jinému. Abych

UZLÍČKŮV VOLNÝ ČAS ZAČÍNÁME S ŠACHY

vám ale neutekl z otázky: pro mě bylo větší motivací, když jsem začal vozit medaile z mistrovství světa mládeže, než to, co se o mě říkalo. Hlavně mě ale šachy moc bavily. Více než dnes...

Většinou se říká, že když pánbíček člověku někde přidá, pak mu zároveň někde i ubere. V jakých sférách vykompenzoval Váš nesmírný šachový talent?

Rozhodně nedisponuji výtvarným nadáním, a pohybové je mi taktéž vzdáleno. Téměř ve všech sportech jsem měl nějaké problémy. Pokud jde o mezilidské vztahy, dříve jsem býval dost asociální. Teď jsem se ve společenském chování dost zlepšil - alespoň si to myslím a lidé kolem mě to také potvrzují... Nemám ani nijak zvláštní prostorovou představivost, i když v téhle sféře spíš spadám do průměru. Existují lidé, kteří ji mají horší, ale i takoví, kteří jsou na tom výrazně lépe.

Kolik času jste věnoval šachům jako malý, si nepamatujete. Nicméně určité dáte dohromady, jak často se jim věnujete nyní.

Je třeba rozlišit běžný den a období, kdy jsem na turnaji - tam se věnuji šachům i deset hodin denně a je to spíš pravidlo než výjimka. Jinak bych odhadoval, že se šachům obětuji v průměru čtyři až pět hodin denně. V poslední době spíš pět, což se musí někde odrazit, a u mě se to projevilo v problémech se studiem. Otázkou je, co do těch pěti hodin lze započítat. Čtu dost šachových časopisů, dívám se na partie na internetu a rozebírám svoje partie. Hodně se připravuji také před turnajem, ale zase jsou i takové dny, kdy se šachům nevěnuji vůbec. Nevím, jestli jsem ale schopen na ně vůbec nemyslet...

Nosíte v hlavě nějaký cíl, kam až byste to chtěl v šachách jednou dotáhnout? Do

světové desítky? Stát se jedničkou?

Před pár lety jsem na tuhle otázku odpovídal, že bych se rád dostal do první padesátky a pak se tam alespoň deset let udržel. Připadalo mi to jako skromný cíl, ale ve skutečnosti se mi »podařilo« z padesátky na nějakou dobu vypadnout. Teď se tam snad vrátím a věřím, že pokud se budu šachům věnovat profesionálně, dostanu se do první třicítky, možná dvacítky. Vyšší cíle si raději nekladu. I když partie hraji ambiciózně, rozhodně nepatřím mezi ty lidi, které motivuje, když si postaví latku hodně vysoko. Mně to naopak přináší zklamání, a tak raději zůstávám více při zemi.

Zmínil jste slovo »profesionálně«. Co to obnáší, být profesionálním šachistou? U fotbalu, hokeje a jiných sportů je to zřejmé. Ale ve světě 64 polí mi to až tak jasné není.

Zjednodušeně řečeno, profesionální šachista je ten, kdo se neživí ničím jiným. Platí ho organizátoři, aby poctil jejich turnaj svou přítomností. To slovo »poctil« myslím s nadsázkou - přišlo mi to jako pěkná fráze, a rozhodně v tom není nějaká namyšlenost... Na turnajích navíc šachista může k pevnému honoráři přidat větší či menší částku podle toho, jak se mu daří. Dále ho platí kluby, když za ně odehraje určité partie. A člověk může vydělávat i tím, že někoho trénuje nebo píše do šachových časopisů.

To znamená, že až dostudujete školu, stanete se z Vás onen profesionální šachista?

Pokud ji dostuduji... Jsem momentálně v pátém ročníku, příští rok už budu vysokou školu studovat šestým rokem, a klidně by se mohlo stát, že budu vyhozen. Ono je těžké zkombinovat šachy se školou. Chce to dělat kompromisy na obou stranách a já je na jedné straně dělám podstatně častěji... Ale abych se vrátil k Vaší otázce: dříve jsem profesionální kariéru vyloženě plánoval, teď si jí nejsem až tak jistý. Asi to tak opravdu dopadne, ovšem teprve se ukáže, na jak dlouho. V šachách se po padesátce začíná projevovat handicap každého hráče, a pokud skončím až v tom věku, těžko budu hledat zaměstnání. Ačkoli třeba získám vysokoškolský titul, žádná firma o mě nebude stát, protože mi bude chybět praxe...

AUTOR: Petr Kojzar

FOTO: Autor, Břetislav Modr, Michal Konopka
a Dirk Jan ten Geuzendam

UZLÍČKŮV VOLNÝ ČAS ZAČÍNÁME S ŠACHY

Adresář vybraných šachových oddílů

BRNO

ŠK DURAS BVK

Kontaktní osoba: Rudolf Moulis
Adresa: Vodová 108
612 00 Brno - Královo Pole
Mobil: 607 900 656
e-mail: moulis@kroknet.cz
web: www.skaduras.cz

ŠK LOKOMOTIVA BRNO

Kontaktní osoba: Miroslav Hurta
Adresa: Staňkova 14
602 00 Brno - Královo Pole
Mobil: 724 314 231
e-mail: mhurta@volny.cz
web: lokomotivabrno.klenot.cz

DĚČÍN

SK DĚČÍN

Kontaktní osoba: Jindřich Papay
Adresa: Maroldova 2, 405 01 Děčín I
Mobil: 724 973 230
e-mail: papay@karneval.cz
web: www.skdecin.ic.cz

KARLOVY VARY

KARLOVARSKÝ ŠACHKLUB TIETZ

Kontaktní osoba: Martin Hajšman
Adresa: Krále Jiřího 21, 360 01 Karlovy Vary
Mobil: 724 185 186
e-mail: chess@tietz.cz
web: www.tietz.cz

KLADNO

ŠACHOVÝ KLUB Kladno

Kontaktní osoba: Petr Minařík
Adresa: Václava Rabase 868, 272 01 Kladno
Mobil: 602 209 539
e-mail: petr.minarik@svas.cz
web: sachkladno.unas.cz

LIBEREC

TJ LOKOMOTIVA LIBEREC

Kontaktní osoba: Jindřich Kovář
Adresa: Zahradní 442/9, 460 01 Liberec 1
Mobil: 732 553 909
e-mail: info@tj-loko-liberec.cz
web: www.tj-loko-liberec.cz

OPAVA

TJ SLEZAN OPAVA

Kontaktní osoba: Karel Záleský
Adresa: Boženy Němcové 20, 746 01 Opava
Mobil: 603 716 667
e-mail: kzalesky@email.cz
web: www.slezanopava.cz/sachy

PARDUBICE

ŠK RAPID PARDUBICE

Kontaktní osoba: Tomáš Veselý
Adresa: S. K. Neumanna 1316
530 02 Pardubice
Mobil: 608 818 813

e-mail: tom.vesely@volny.cz
web: www.avekont.cz/skrapid

2222 ŠK POLABINY

Kontaktní osoba: Silvie Mojžíšová
Adresa: Brožíkova 428
530 09 Pardubice-Polabiny
Mobil: 721 758 870
e-mail: silvie.mojzisova@polabinychess.eu
web: www.polabinychess.eu

PRAHA

ŠK DDM PRAHA 6

Kontaktní osoba: Jiří Krejnický
Adresa: U Boroviček 648/1
163 00 Praha 6 - Řepy
Mobil: 732 523 048
e-mail: krejnickyy@yahoo.com
web: www.rosada.cz

TJ BOHEMIANS PRAHA

Kontaktní osoba: Antonín Ambrož
Adresa: Sportovní hala Bohemians
Slovenská 2, 101 00 Praha 10
Mobil: 602 439 458
e-mail: bohembchess@seznam.cz
web: bohembchess.sweb.cz

TJ PRAGA

Kontaktní osoba: Miroslav Krieger
Adresa: Sokolovská 96 N, 190 00 Praha 9
Tel.: 267 055 640
e-mail: kriege00@pre.cz
web: www.chesspraga.cz

SK OAZA

Kontaktní osoba: Ing. Vlastimil Bílek
Adresa: Jeremenkova 106, 140 00 Praha 4
Tel.: 241 723 937, Mobil: 605 961 946
e-mail: v.bilek@chello.cz
web: www.skoaza.cz/sachy/index.php

ŠK SMÍCHOV

Kontaktní osoba: Josef Čermák
Adresa: Zubatého 330/10, 150 00 Praha 5
Tel.: 257 319 507
e-mail: ferdav@t-email.cz
web: sksmichov.wz.cz

SOKOL VYŠEHRAĐ

Kontaktní osoba: Jiří Domlátíl
Adresa: Rašínovo nábřeží 65/24
120 00 Praha 2
Mobil: 732 470 612
e-mail: domlatil@skvysehrad.cz
web: skvysehrad.cz

RAKOVNÍK

ŠACHOVÝ KLUB RAKOVNÍK

Kontaktní osoba: Jaroslav Satranský
Adresa: Pražská 2254, 269 01 Rakovník
Mobil: 775 650 915
e-mail: J.Satransky@tiscali.cz
web: sachy.cz/free-ra.net

RYCHNOV NAD KNĚŽNOU

ŠACHOVÁ ŠKOLA PANDA

Kontaktní osoba: Jiří Daniel
Adresa: SNP 1351
516 01 Rychnov nad Kněžnou
Mobil: 777 124 775
e-mail: rychnov@rhkhradec.cz
web: www.panda-rk.cz

ŘÍČANY

TJ TOURIST BIOMEDICA ŘÍČANY

Kontaktní osoba: Jaroslav Říha
Adresa: 17. listopadu, 251 01 Říčany
Mobil: 603 569 813
e-mail: riha.sachy@volny.cz
web: www.sachyricany.ic.cz

SVĚTLÁ NAD SÁZAVOU

ŠACHOVÝ KLUB SVĚTLÁ NAD SÁZAVOU

Kontaktní osoba: Zdeněk Fiala
Adresa: Pěšinky 1125
582 91 Světlá nad Sázavou
Mobil: 731 006 364
e-mail: chess.svetla@seznam.cz
web: www.chess-svetla.cz

TÁBOR

ŠACHKLUB TÁBOR

Kontaktní osoba: Jaroslav Odehnal
Adresa: Havanská 2812, 390 05 Tábor
Mobil: 602 840 598
e-mail: jar.odehnal@seznam.cz
web: www.sachklub.cz

TŘEBÍČ

ŠK CAISSA TŘEBÍČ

Kontaktní osoba: Miroslav Michálek
Adresa: Karlovo náměstí 44, 674 01 Třebíč
Mobil: 602 726 141
e-mail: caissa@pvtnet.cz
web: www.caissa-trebic.cz

UHERSKÉ HRADIŠTĚ

ŠK STARÉ MĚSTO

Kontaktní osoba: Milan Rachůnek
Adresa: Brněnská 1249, 686 03 Staré Město
Mobil: 737 353 455
e-mail: info@sachysm.cz
web: www.sachysm.cz

ÚSTÍ NAD LABEM

ŠK SPARTAK ÚSTÍ NAD LABEM

Kontaktní osoba: Pavel Chrz
Adresa: Masarykova 228
400 01 Ústí nad Labem
Mobil: 602 139 998
e-mail: pavel.chrz@chessul.org
web: www.chessul.org

VLAŠIM

TJ SPARTAK VLAŠIM

Kontaktní osoba: Ondřej Matějovský
Adresa: Sportovní 1570, 258 01 Vlašim
Mobil: 603 447 834
e-mail: ondrej.matejovsky@centrum.cz
web: www.sachyvlasim.cz

ZLÍN

ŠK ZLÍN

Kontaktní osoba: Rostislav Svoboda
Adresa: Zálešná I/3395, 760 01 Zlín 1
Mobil: 777 553 113
e-mail: RostislavSvoboda@seznam.cz
web: www.sachzlin.cz

Více adres najdete [ZDE...](#)

